

Ørsted Programmet

Forelæsningsbiblioteket er del af kursus- og konferencevirksomheden ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik

DIG afholder jævnligt konferencer, høringer og møder om gymnasiale forhold. Vi har valgt at kalde denne aktivitet for Ørsted Programmet, fordi navnet H.C. Ørsted rummer forestillinger om grænseoverskridende aktiviteter på pædagogiske og didaktiske områder.

H.C. Ørsted (1787-1851), apotekersøn fra Langeland, nøjedes ikke med at tilegne sig den nationale indsigt i naturvidenskaberne men søgte viden uden for landets grænser. Han kunne dermed formidle helt nye indsigter til danske studerende og selv deltage i en videnskabelig korrespondance med lærde i hele verden. Til hans fortjenester hører:

- naturvidenskabelig nytænkning i et humanistisk perspektiv
- formidling af naturvidenskab og teknik
- engagement i gymnasial undervisning

Han blev verdensberømt med sin påvisning af elektromagnetismen i 1820. Det var bl.a. hans indsats, der i 1829 muliggjorde åbningen af Polyteknisk Lærestalt (nu: Danmarks Tekniske Universitet). Han leverede tillige værdifulde bidrag til den store latinskole-reform i 1850, hvor de naturvidenskabelige fag for første gang fik en central plads i skolens undervisning.

Forord

Forelæsningsbiblioteket ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik er blevet vel modtaget i amter, på skoler, i faglige foreninger, samt i kollegiale forsamlinger både i de gymnasiale uddannelser og på universitetsinstitutterne. Dette tilbud er henvendt til alle, der arrangerer konferencer, kurser, forelæsninger, pædagogiske dage o.l. i almenpædagogik og fagpædagogik i relation til de fire gymnasiale uddannelser: lån en forelæser!

Dansk Institut for Gymnasiepædagogik har i august 1999 med støtte fra amter, stat og Syddansk Universitet etableret en forskerskole i almenpædagogik og fagpædagogik i relation til de gymnasiale uddannelser. I foråret publicerede vi de første projektudkast i instituttets skriftserie GYMNASIEPÆDAGOGIK som nr. 11. Flere projektudkast findes optrykt i GYMNASIEPÆDAGOGIK 21. Med de Ph.D.-stipendiater, der tiltrådte i 2000 og 2001, kom forskerskolen op på 20 fuldfinansierede projekter. Fælles for dem er en omfattende erfaring fra undervisning i de gymnasiale uddannelser og en evne og vilje til at rejse og undersøge vigtige spørgsmål fra dette praksisfelt på forskningens strenge præmisser. Fælles for disse pionerer er også et ønske om at præsentere deres projekt, dets problemstillinger og metodeovervejelser, mens arbejdet endnu pågår. En sådan formidling kan hurtigt sprede den viden og indsigt, som hvert projekt hviler på, samler og udvikler, men formidlingen i kollegiale sammenhænge er også velegnet til at udfordre og dermed kvalificere projekterne.

Denne formidling og udveksling vil finde sted gennem stipendiaternes undervisning på instituttets Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik, som med stor tilslutning er gået i luften fra og med september 2000. Forelæsningsbiblioteket er en anden vej til brugerne, mere direkte og formentlig ikke mindre vigtig. Nærværende nummer af GYMNASIEPÆDAGOGIK rummer i alt 25 tilbud om forelæsninger.

Manchetterne til forelæsningerne angiver deres emne, evt. særlige målgruppe(r) og deres varighed, som i visse tilfælde kan varieres efter deltagernes behov. Også indholdsmæssigt vil der i mange tilfælde være mulighed for at indarbejde ønsker fra rekvirenterne.

Forelæsningerne vil blive tilbudt gratis mod at rekvirenterne arrangerer transport samt yder rejsepenge og diæter til forelæseren i overensstemmelse med universitetets takster. Booking af forelæser skal normalt ske med en tidsfrist på minimum 6 uger. Henvendelse skal ske skriftligt ved henvendelse pr. mail eller post til sekretær Pernille Swain, der vil sørge for at kontakte forelæseren og vejlederen, og som så melder tilbage med den konkrete aftale. Mail-adresse: Pernille.swain@dig.sdu.dk

Husk at anføre den ønskede forelæsnings nummer, titel og evt. dens varighed samt målgruppe og rekvirent/kontaktperson (adresse, telefon, mail). Anfør også præliminære ønsker om tid/sted for arrangementet, samt den sammenhæng, det vil indgå i. Alternative forelæsninger/forelæsere kan rekvireres, ligesom man kan rekvirere flere forelæsninger/forelæsere. Instituttet forbeholder sig ret til at undlade at imødekomme ansøgninger, bl.a. af hensyn til beskyttelse af stipendiaternes forskningstid og tilrettelæggelsen af deres projekter og øvrige aktiviteter i forbindelse med forskeruddannelsen.

Med venlig hilsen

Finn Hauberg Mortensen
Instituttleder, professor

Forelæsningerne

Nr. 1

Dinna Balling

Matematisk begrebsdannelse

Inspireret af Piaget og den konstruktivistiske tankegang er der i dag udviklet en række teorier om, hvordan elever danner og forstår matematiske begreber. Nogle af disse teorier gennemgås i denne forelæsning og eksemplificeres. Eksemplerne vil bl.a. være funktionsbegrebet og differentialkvotientbegrebet. Der lægges op til en diskussion af, hvilke konsekvenser disse teorier kunne have for matematikundervisningen især på det gymnasiale niveau.

Forelæsning eventuelt med workshops for matematiklærere og lærere i naturvidenskab.

Varighed: Efter aftale, max. 120 minutter.

Nr. 2

Dinna Balling

Grafregneren i gymnasiets matematikundervisning

Med indførelsen af grafregneren i gymnasiets matematikundervisning åbnes der mulighed for at eleverne kan arbejde mere selvstændigt og eksperimenterende med matematik. Der er mange begrundelser for at udnytte denne mulighed. Som matematiklærer har jeg tit oplevet, hvordan eleverne ikke kan overføre deres matematiske viden til andre sammenhænge i f.eks. fysik. Jeg har også oplevet deres uheldige læringsstrategier som ses klart i bemærkninger som »jeg har læst, men jeg har ikke forstået« og »det bevis kan jeg altså ikke huske«. Begge disse problemer kan mindskes ved at supplere

med andre undervisningsformer. Dette kan dokumenteres både gennem teoretiske, matematikdidaktiske overvejelser og praktiske erfaringer. Mit Ph.D.-projekt vil undersøge, i hvilket omfang grafregnerens muligheder bliver udnyttet til at forny den »almindelige« matematikundervisning. Forelæsningsen omhandler mit Ph.D.-projekt.

Forelæsning eventuelt med workshops for matematiklærere og lærere i naturvidenskab.

Varighed: Efter aftale, max. 120 minutter.

Nr. 3

Dinna Balling

Teknologi og nye lærerkompetencer

Der er indført mange nye, tekniske hjælpemidler i gymnasieskolen i dag. Disse stiller krav om nye kompetencer hos eleverne men måske især hos lærerne, som i en stresset hverdag kan have svært ved at få tid til at tilegne sig bare de nødvendige, tekniske kompetencer. Hvis værktøjerne skal udnyttes optimalt, kræver det imidlertid ikke kun tekniske kompetencer, men i lige så høj grad nye, pædagogiske kompetencer af læreren. Hvordan kan sådanne kompetencer udvikles, og hvad er vi oppe imod af konservative kræfter i 'systemet'? Forelæsningsen vil lægge op til en diskussion af lærernes vilkår for at udvikle sig i forhold til de nye krav og muligheder.

Forelæsning eventuelt med workshops for alle lærere.

Varighed: Efter aftale, max. 120 minutter.

Nr. 4

Torben Spanget Christensen

Den faglige, evaluerende lærer-elevsamtale

Forelæsningsen er bygget op omkring mit Ph.D.-projekt, som har til hensigt at undersøge udbredelsen og arten af faglige evaluerende lærer-elevsamtaler i gymnasiet. I de tilbagevendende krav om evaluering af det ene og det andet ligger der ofte en forestilling om, at evalueringens genstand er en nogenlunde fast og definerbar størrelse. Den forestilling holder ikke længe, når det er evaluering af

undervisning og læring det handler om. Især læreprocesser (læring) er vanskelige at evaluere, da de er vanskeligt definerbare og dermed selvfølgelig også vanskeligt konstaterbare. Man kan heller ikke uden videre forudsætte, at de er et resultat af en given undervisning. Undervisningen skulle gerne fremkalde, stimulere og retningsbestemme nogle indre læreprocesser hos eleven. Hvordan evalueres det?

Fra mange sider fremgår der krav og forventninger om at lærerne evaluerer eleverne og undervisningen (også i gymnasie- og hf-bekendtgørelserne!), men ved vi faktisk hvad evaluering er eller kan være, når det er læreprocesser vi har med at gøre? Er evaluering bare et ord vi tror vi ved hvad betyder, fordi det bliver brugt så tit? Et aspekt ved evaluering er at nogen skal lære noget om nogen eller noget, så de kan gøre noget på en bedre måde end de ellers ville have gjort. Hvis det virker, så har dem der skal evalueres altså lært noget i processen.

Hvis evaluering virker fremmede for læring, kunne det så tænkes at vi ikke blot skulle evaluere undervisningen men ligefrem benytte evaluering som en undervisningsform, der vil være i stand til at styrke den faglige læring? Og hvordan kunne det så gøres? Kan det gøres i lærer-elevsamtaleform? Og findes der så nogle redskaber, der kan professionalisere lærer-elevsamtalen?

Evaluering forbindes oftest med standpunktsevaluering (summativ evaluering), men forelæsningen fokuserer på den læreproces (formativ evaluering) det er for eleven (og læreren) at evaluere sig selv fagligt.

Der bliver stillet flere spørgsmål end der gives svar, men jeg vil faktisk også forsøge det sidste.

Forelæsning.

Varighed: 45 eller 60 minutter.

Nr. 5

Torben Spanget Christensen

Samfundsfag blandt gymnasiets andre dannelsesfag

Påstand: Gymnasielærere ser sig selv som faglærere, men ikke bare faglærere som sådan. De ser sig selv som faglærere, hvis faglige

formidling bidrager med noget meget væsentligt til den gymnasiale dannelse.

Gymnasiets profil er en faglig profil. Der er megen diskussion i gymnasiet om fagrækken og mange meninger om hvilke fag der bør være der og hvilke ikke. Men yderst sjældent hører man argumentationen for et fag. Hvis man forudsætter at den gymnasiale almendannelse er et produkt af undervisningen i de fag studenten har haft i gymnasieforløbet (plus noget mere u håndgribeligt ekstra fagligt, på tværs af fagene og i de uformelle strukturer i det gymnasiale miljø), så må man også være parat til at forsøge at forklare sig. Hvis man legitimerer sit fag med henvisning til dets bidrag til almendannelsen, så må man være parat til at fremføre den tilhørende argumentation. Den vil så være en slags målestok for fagets succes. Forelæsningsen vil forholde sig til argumentationen for samfundsfag og trække tråde ud til de andre fagområder i gymnasiet.

Man kunne også vende sagen rundt og sige, at man først er nødt til at afgøre hvad den gymnasiale almendannelse skal bestå af og dernæst afgøre hvilke faglige bidrag der er nødvendige. Men her opstår der det problem at 'den gymnasiale almendannelse' ikke er en statisk, men en dynamisk størrelse. Fagene er heller ikke statiske men de referer dog til bagvedliggende videnskabsfag og bliver formentlig derved vedligeholdt/opretholdt som brugbare kategorier. Vi kan ikke på samme måde udpege hvem der har ansvaret for vedligeholdelse/opretholdelse af et brugbart dannelsesbegreb. Under alle omstændigheder kan man se udviklingen i det gymnasiale dannelsesbegreb og gymnasiefagene som en dialektisk proces.

Forelæsning.

Varighed: 45 eller 60 minutter.

Nr. 6

Claus Engstrøm

De store linjer i dansk skrivepædagogik fra 1777 til i dag

Den danske skolestils historie er en slags litteraturhistorie på et lavt plan og dertil en historie om ideologi, om æstetik, etik og religion. Den er også en sproghistorie, en historie om skriveredskaber,

papirkvalitet og skønskrift, om skiftende opfattelsen af danskfaget – og skrivepædagogik. Forelæsningen handler om det sidste. Hvordan opstår og udvikler skolestilen sig som genre? Det afgør Kirke- og Undervisningsministeriet og lærerne, selvfølgelig ikke eleverne. I 1800-tallet var afgangseksamen i danskfaget udelukkende skriftlig, og det fortæller jo noget om hvilken vægt man lagde på den skriftlige »Udarbejdelse« som det hed dengang. Stilemnerne var ikke fortrinsvis knyttet til danskfaget, men til hele fagrækken. I forelæsningen vil en række tidstypiske lærebøger blive gennemgået sammen med eksempler på skolestile der i rækkefølge kan vidne om udviklingen af 'den danske stil'.

Forelæsning, især henvendt til dansklærere.

Varighed: 90 minutter.

Nr. 7

Claus Engstrøm

Klassisk retorik i dansk skrivepædagogik

Den græsk-romerske oldtids retorikundervisning blev samlet systematisk i Quintilians berømte lærebog *Institutio oratoria* (ca. 95 e.Kr., delvis oversat til dansk 1776-77), som bliver grundlaget ikke blot for øvelser i mundtlig fremførelse, men også for skriveundervisning i Danmark efter at modersmålet bliver hovedsproget i undervisningen. Quintilians 'læresystem' omfatter hele den sproglige udvikling fra drengens første imitationer af voksen tale til den fuldkomne taler, som efter uddannelsen er rede til at tage aktivt del i samfundslivet og udøve retfærdighed. Det danske uddannelses-system er principielt opbygget efter et lignende mønster, men er ikke så ambitiøst. Kernen i den quintilianske model er dog at finde også i ungdomsuddannelsen, eksplicit i Knud Lyne Rahbeks *Om den danske Stil* fra 1802, men implicit i de efterfølgende lærebøger for den højere skole og gymnasiet. Forelæsningen vil vise hvorledes forskellige dele af den quintilianske uddannelsesmodel kommer til at præge lærebøgerne og opfattelsen af øvelsesgenren 'den danske stil', mens andre dele negligeres.

Forelæsning, især henvendt til lærere i dansk og oldtidskundskab.

Varighed: 60 minutter.

Nr. 8

Claus Engstrøm

Var de bedre til at skrive i gamle dage?

Beklagelsen over de unges manglende skrivefærdigheder er ikke af ny dato, tværtimod viser den sig at være ganske konstant. Umiddelbart skulle man altså tro at det bare går ned ad bakke med skrivefærdigheden i Danmark. Svaret på spørgsmålet om den nedadgående kurve er både et ja og et nej. Eleverne *var* tidligere mere sikre i elementær sprogbehandling, men de var langt færre end i dag og en af betingelserne for at blive optaget i Den højere Skole / gymnasiet var at de allerede var på et vist niveau. Men deres begrænsninger viser sig samtidig ved en lydig underkastelse under *copia*, dvs. disponible imitationsmønstre hvad angår disposition, argumentation, sproglige udtryk og retoriske virkemidler. Med eksempler på elevproducerede tekster fra de sidste to hundrede år vil forelæsningsen diskutere, dels de færdigheder skolemyndighederne anser for væsentlige i de givne perioder, dels elevernes evne til at leve op til forventningerne.

Forelæsning, bredt henvendt til lærerkollegiet.

Varighed: 90 minutter.

Nr. 9

Peter Kaspersen

Ny litteraturteori

Omkring 1970 begyndte der at vise sig sprækker i den tilsyneladende solide bygning, hvis praktiske fundament var amerikansk inspireret nærlæsning og new criticism, og hvis teoretiske overbygning bestod i begreber lånt fra den strukturalistiske lingvistik. På det tidspunkt var der ikke ret mange i Danmark, der opdagede, hvad der var på færde. Men efterhånden blev poststrukturalisme, dekonstruktion, receptionsteori o.l. også introduceret her. Endnu senere satte en inspiration fra amerikansk reader response teori ind, mere eller mindre i kølvandet på den procesorienterede skrivepædagogik. I de seneste år er nye tendenser og teoretiske retninger kommet

til. Nogle i form af en generalisering af de nævnte teorier: systemteori (Luhmann), feltanalyse (Bourdieu), diskursanalyse. Andre som en reaktion på disse konstruktionistiske tendenser: kognitiv lingvistik. Foredraget giver et overblik over denne udvikling.

Forelæsning.

Varighed: 45, 60 eller 90 minutter.

Nr. 10

Peter Kaspersen

Historisk Læsning

Den historiske litteraturlæsning har udviklet sig til et af danskfagets smertensbørn. Den har i mange år udgjort fagets rygrad, og netop derfor er den et oplagt emne for fagpolitiske diskussioner. Hvilke historiske modeller skal man undervise efter? I de sidste årtier har mentalitetshistoriske og æstetikhistoriske vinkler afløst hinnanden med jævne mellemrum, samtidig med at selve begrebet model i form af 'store fortællinger' er blevet kritiseret. Det er også blevet diskuteret hvilket stof der skal indgå i undervisningen: dansk eller verdenslitteratur? Skal undervisningen være faglig eller tværfaglig? Og endelig diskuteres det løbende om og hvordan man kan nyttiggøre nye pædagogiske metoder i læsningen af de gamle tekster. Oplægget præsenterer nogle svar på disse spørgsmål og er centreret om konkrete undervisningsforløb. Der indgår præsentation af nyere teoridannelser som f.eks. læserresponsteori og Niklas Luhmanns systemteori. Foredraget kan kombineres med nr. 9 eller gennemføres alene.

Forelæsning.

Varighed: 45, 90 eller 120 minutter.

Nr. 11

Peter Kaspersen

Ny dansk skønlitteratur og litteraturpædagogik

Det er velkendt, at der strukturligheder mellem 1960'er-modernismen og new criticism. I takt med at Klaus Rifbjerg skrev sine metaforrige digte, udviklede Torben Brostrøm en forfinet nærlæsning

som kunne gøre digtene tilgængelige for et større publikum, f.eks. gymnasielærerne og elever. I 1980'erne og særlig i 1990'erne har man set en ny litteratur udvikle sig på grundlag af 1960'ernes eksperimentelle konkretisme. Denne litteratur er vanskelig at læse ved hjælp af de nærlæsningsmetoder, som hviler på et strukturalistisk grundlag. Derfor har der løbende udviklet sig nye metoder, som hviler på et andet grundlag, nemlig de læserorienterede metoder. Foredraget gennemgår de vigtigste begreber hos litteraturpædagogiske forskere som Appelyard og Langer. Desuden gennemgås eksempler fra konkrete undervisningsforløb i ny litteratur. Foredraget kan kombineres med nr. 9 eller gennemføres alene.

Forelæsning evt. med øvelser.

Varighed: 45, 90 eller 120 minutter.

Nr. 12

Peter Kaspersen

Fra lærer til forsker – og tilbage igen

Når man er gymnasielærer, har man et solidt fagligt fundament og indsigt i pædagogisk praksis. Hvad kan en forskningsmæssig synsvinkel føje til disse kvaliteter? Oplægget bygger på mine egne erfaringer med, hvordan man forvandler sig fra lærer til forsker samtidig med at man holder sig for øje, at forskningen helst skal kunne bruges i praksis. På grund af udviklingen i kommunikationsteknologien vil vi muligvis om få år blive nødt til at betragte eleverne som en slags forskere i svøb, så en af de lidt overraskende kvaliteter ved en forskeruddannelse er, at man får en konkret erfaring med den arbejdsmåde som eleverne i så fald skal beherske.

Forelæsning.

Varighed: 45 minutter.

Nr. 13

Peter Kaspersen

Modersmålsundervisning i Norden

I de senere år har jeg arbejdet en del med modersmålsundervisning i de øvrige nordiske lande. Dels i forbindelse med et længereva-

rende efteruddannelseskursus for svenske og danske lærere, dels gennem udarbejdelsen af en rapport for Undervisningsministeriet om modersmålsundervisning i forskellige europæiske lande. Foredraget giver eksempler på konkrete observationer af undervisning og gennemgår baggrunden for, at nordmænd og svenskere griber undervisningen an på en delvis anden måde, end vi gør i Danmark. Der bliver draget paralleller til undervisning i det øvrige Europa.

Forelæsning.

Varighed: 45 minutter.

Nr. 14

Peter Kaspersen

Danskfagets fremtid

Dansk bliver ved med at være et centralt fag i gymnasiet – også efter næste gymnasireform – men der vil formentlig ske ændringer i fagets indhold og form. Hvordan skal vægtingen mellem litteratur, sprog og medier være? Skal der undervises i national litteratur, europæisk litteratur eller verdenslitteratur? Skal dansk være et dannelsesfag eller blot give eleverne visse kompetencer? Der er spørgsmål nok, men er der også fornuftige svar?

Foredraget er et debatoplæg.

Varighed: 20 eller 30 minutter.

Nr. 15

Åse Lading

Det nye læringsbegreb

I forskerkredse og på gymnasier, folkeskoler o.l. diskuterer man i dag hvordan man kan forstå begrebet 'læring'. I sig selv henviser dette begreb til en nyere opfattelse af hvad der er væsentligt at interessere sig for i undervisningssammenhæng. Det handler i højere grad om eleven og hendes/hans oplevelse, forståelse og videnstil-egnelse end om lærerens formidling.

Der ligger forskellige antagelser bag dette synspunkt:

- mennesker 'lærer' altid og hele tiden, men ikke nødvendigvis den viden, det bliver eksamineret i til eksamen.
- for at lære skal 'noget' give mening for den enkelte.
- hvad der giver mening, hænger sammen med det perspektiv det enkelte menneske anlægger på sit liv og sine omgivelser (både bevidst og ubevidst).
- skolemiljø, kammeratskabsgrupper, familieforhold etc. indgår som kontekst (omgivelser) og motivation for hvad der opleves som meningsfuldt.
- læreren er med sit perspektiv på tilværelsen en vigtig faktor i elevernes læreprocesser.
- det samme kan siges omvendt: eleverne er vigtige faktorer i lærerens læreprocesser.

Dette læringsbegreb vil jeg se i kritisk belysning i forhold til de aktuelle moderniseringsbestrebelse i de gymnasiale uddannelser.

Forelæsning.

Varighed: 60 minutter.

Nr. 16

Åse Lading

Teamarbejde forudsætter metoder til konfliktløsning

Mangel på tid og personlige modsætninger er de problemer, jeg oftest har hørt om som blokeringer for at udnytte et teams potentialer. Og de to ting hænger desværre ofte sammen: af mangel på tid får vi ikke løst problemerne – og fordi vi ikke får løst problemerne tager teamarbejdet længere tid.

Konflikter/modsætninger kan – brugt rigtigt – fungere kreativt i forhold til løsning af teamets opgave. Men af frygt for at udvikle varige uoverensstemmelser holder nogle lærer deres synspunkter tilbage og indretter sig efter andre i teamet på en måde der gør at de ikke rigtigt trives i arbejdet. Andre irriteres over passivitet i teamet uden at være opmærksomme på at de selv bidrager til dette ved at være meget dominerende – osv. osv.

Denne forelæsning vil handle om hvordan man kan forstå mellem menneskelige konflikter ud fra psykologiske og organisatori-

ske teorier. Men vægten i det samlede forløb vil blive lagt på praktiske øvelser der anvises metoder til at arbejde specielt med modsætninger i team.

Forelæsning.

Varighed: 2 eller 3 gange 120 minutter.

Nr. 17

Åse Lading

Gruppeprocesser

Man kan betragte en skole, et lærerværelse, et team som en gruppe hvor der både skal løses en konkret opgave og etableres et vist sammenhold. Ud fra gruppepsykologiske teorier kan man undersøge hvad der foregår i disse grupper – med vægt på de ikke-bevidste processer – og under hvilke forhold en gruppe antages at fungere optimalt.

Forelæsning.

Varighed: 60 minutter eller gruppearbejde 120 minutter.

Nr. 18

Åse Lading

Læreres teamwork

Undervisningsministeriet vil have gymnasielærere til at arbejde i team. I dette foredrag vil jeg for det første diskutere hvor ministeriet får disse ideer fra – og hvilke teorier om læring der sandsynliggør at teamarbejde er en produktiv måde at arbejde på for lærere. For det andet vil jeg diskutere hvordan teamarbejde indgår i gymnasiets traditioner, og om hvilke sider af disse traditioner man trækker på når man henholdsvis taler for og imod teamarbejde i dag. Endelig vil jeg mere konkret komme ind på (ud fra teoretiske og praktiske antagelser) hvad der synes at blokere for og hvad der synes at fremme et godt teamarbejde.

Forelæsning.

Varighed: 120 minutter.

Nr. 19
Pia Ravn

Projektarbejdets faglighed

Projektarbejde indføres ikke i det almene gymnasium med det formål at ændre, at fagopdelt undervisning er en vigtig del af gymnasiets profil. Projektarbejde indføres fordi det anses for at være vigtigt for at sikre elevernes studie- og erhvervskompetence og fordi arbejdsmetoden tillægges en række pædagogiske værdier, det fremgår bl.a. af *Udviklingsprogrammet for fremtidens ungdomsuddannelser*. Men hvad sker der med fagligheden når projektpædagogikkens sagsorienterede tilgang til fagligheden mødes med den fagorienterede tilgang til fagligheden i det tværfaglige projektarbejde? Problemstillingen belyses ud fra elevernes perspektiv og fokuserer på at forklare den faglighed eleverne konstruerer i det tværfaglige projektarbejde.

Forelæsning.

Varighed: minimum 90 minutter. Max. 120 minutter.

Indholdet kan efter aftale kombineres med Pia Ravns øvrige forelæsninger.

Nr. 20
Pia Ravn

Læring

Læringsbegrebet hører til blandt tidens mest hotte emner stærkt efterfulgt af kompetencebegrebet. Men hvorfor er der så stor fokus på læring og hvordan skal vi forstå begrebet? Mads Hermansen (*Læringens univers. Klim 1998*) ser læring i forhold til læringens horisont, læringens dybde og læringens vertikalitet, mens Knud Illeris (*Læring – aktuel læringsteori i spændingsfeltet mellem Piaget, Freud og Marx. Roskilde Universitetsforlag 1999*) taler om læring som udspændt mellem den kognitive, den psykodynamiske og den samfundsmæssige dimension.

Vi skelner også mellem indlæring og læring og undervisning og læring, men hvad og hvem kommer i fokus, når vi vælger læringsbegrebet? Spørgsmålene belyses og diskuteres gennem nyere læ-

ringsteorier og med inddragelse af empirisk materiale fra projektarbejdsforløb.

Forelæsning.

Varighed: minimum 90 minutter. Max. 120 minutter.

Indholdet kan efter aftale kombineres med Pia Ravns øvrige forelæsninger.

Nr. 21

Pia Ravn

Læreprocesser og projektarbejde

Hvad lærer gymnasieelever, når de laver projektarbejde? Et relevant spørgsmål, men hvordan skal det besvares? Spørgsmålet belyses gennem en skelnen mellem den intenderede læring forstået som lærernes mål og planer for undervisningen og den faktiske læring forstået som elevernes praksis. Gennem inddragelse af empirisk materiale fra projektarbejde illustreres hvordan læreprocesser kan studeres som det de lærende gør og som de lærendes refleksioner over deres gøremål.

Forelæsning.

Varighed: minimum 90 minutter. Max 120 minutter.

Indholdet kan efter aftale kombineres med Pia Ravns øvrige forelæsninger.

Nr. 22

Elsebeth Toft

Studiekompetence i den erhvervsproglige bacheloruddannelse

Forelæsningen om mit Ph.D.-projekt har til hensigt at undersøge faktorer, som underviseren skal tilgodese i den pædagogiske tilrettelæggelse af bachelorstudiet for at give de studerende de bedste muligheder for at udvikle såvel faglige som mere generelle studiekompetencer. Udviklingen af generelle kompetencer er nødvendig, således at de studerende kan få bedst muligt udbytte af studietiden. Tillige i en jobsøgningssituation og i det senere arbejdsliv vil disse kompetencer være en fordel. De forskellige facetter af en person udvikles i et samspil. Jeg vil undersøge, om det er muligt at udsige noget generelt om, hvordan undervisningen skal se ud for i

videst mulig omfang at indfange og videreudvikle disse facetter. Er det muligt at blotlægge forudsætningerne for hensigtsmæssigheden af en given undervisningsform under hensyntagen til de indholds- og tidsmæssige rammer for undervisningen.

Forelæsning, bl.a. henvendt til Center for Erhvervsproglige Studier, SDU samt til Foreningen af lærere i tysk ved Handelshøjskolerne.

Varighed: 45 minutter.

Nr. 23

Elsebeth Toft

Studiekompetence – sådan en vil jeg også gerne ha'!

Hvad skal man forstå ved studiekompetence og hvad skal man gøre for at udvikle den?

Oplægget sammenfatter erfaringer fra undervisningen, og de sammenholdes, dels med de formelle adgangskrav til forskellige (sprog)studier, dels til formålsbestemmelser fastlagt i *Udviklingsprogrammet for fremtidens ungdomsuddannelser*.

Paneloplæg, især henvendt til lærere i de gymnasiale uddannelser.

Varighed: 15 minutter.

Nr. 24

Dorthe Uldall

Historiefaget i fremtiden

Historievidenskaben har undergået store omvæltninger igennem de sidste årtier og det samme gælder naturligvis skolefagets historie. En aktiv fagdidaktisk debat er vokset frem, og også via evalueringsinstitutets rapport om historiefaget er der sat fokus på faget. Jeg vil bekæftige mig med forskellige bud på det fremtidige indhold i faget og fremhæve, hvilke videnskabsteoretiske opfattelser der ligger til grund for disse samt hvilke implikationer de har.

Forelæsning.

Varighed: 45 minutter.

Målgruppe: Historielærere i folkeskole og gymnasium.

Nr. 25

Dorthe Uldall

E-konferencer som undervisningsmedium

Elektroniske konferencer vinder frem i undervisningsverdenen. Men hvad kan de og hvordan påvirker de undervisningen? Jeg vil komme ind på udenlandsk og dansk forskning indenfor dette felt og desuden redegøre for, hvorledes jeg selv kortlægger brugen af konferencesystemer i min forskning.

Forelæsning.

Varighed: 45 minutter.

Målgruppe: Gymnasielærere, folkeskolelærere, amtslige administrationer og amtspolitikere.

Om forelæserne

Dinna Balling, f. 1964. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra sommer 2000. Cand. scient i matematik og datalogi fra Aarhus Universitet 1989. Ansat som gymnasielærer på Viby Amtsgymnasium 1989-1994, på Skanderborg Amtsgymnasium fra 1994-1997 og igen på Viby Amtsgymnasium fra 1997. Ekstern censor ved lærerseminarierne.

Torben Spanget Christensen, f. 1953. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra 2001. Cand.mag. i samfundsfag og geografi fra Aarhus Universitet 1982. Ansat ved Langkær Gymnasium og HF, Århus Amt siden 1983 (orlov fra 2001). Studievejleder 1989-2001.

Claus Engstrøm, f. 1944. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra august 1999. Mag.art. i litteraturvidenskab fra Odense Universitet 1975. Dansk lektor ved Universitetet i Bergen 1975-80. Adjunkt og senere lektor i dansk og oldtidskundskab ved Lemvig Gymnasium fra 1980. Forfatter af lærebøger og børnelitteratur. Free-lance medarbejder ved Danmarks Radio.

Peter Kaspersen, f. 1944. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra september 2000. Cand. mag. i dansk og religionshistorie fra Københavns Universitet 1973. Adjunkt og lektor ved Haslev Gymnasium 1975-80 og 1984-2000. Adjunkt ved Herlev Statsskole 1980-84 med deltagelse i strukturforsøg A. Medlem af Dansklærerforeningens bestyrelse 1990-94 og af det litteraturpædagogiske netværk 1995-96. Deltager i Dansklærerforeningens fagdidaktiske seminarerække 1997-98 og i Øresundsprojektet, fagdidaktiske seminarer for danske og svenske modersmålslærere, 1998-99. Forfatter af lærebøger i historisk læsning og litterær forståelse.

Åse Lading. Cand.mag. engelsk/dansk. Ph.D stipendiat ved DIG, fra august 2000 med projekt om lærersamarbejde. Adjunkt/lektor ved Rødovre Gymnasium siden 1979. Gymnasiekonsulent ved Københavns Amtscenter, 1990-96. Bogudgivelser og foredragsvirksomhed omkring TV-mediet og unge. Efteruddannelse i psykologisk organisationsteori, OPU, 1995-97. Ekstern lektor på RUC, Inst. f. pædagogik. Studier på Åben Universitet, psykologi, samme sted. Udviklingskonsulent (bl.a. med lektor Steen Visholm, RUC) inden for gymnasie- og hospitalsområdet.

Pia Ravn, f. 1952. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra august 2000. Bifag i spansk fra Københavns Universitet 1978 og cand.mag. i geografi og historie fra RUC 1985. Projektleder ved Københavns Kvindedaghøjskole 1985-91 og ved AOF Sydvestvendssyssel 1991-92. Konsulent i lærersamarbejde fra 1999. Har arbejdet som konsulent i projektarbejde herunder med anvendelse af Kubus samarbejdsmetoden fra 1998. Adjunkt ved Aalborg Studenterkursus 1992-94. Adjunkt/lektor ved Dronninglund Gymnasium 1994-2000.

Elsebeth Toft, f. 1949, Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra februar 2000. Cand.ling.merc. i tysk og fransk fra Handelshøjskolen i Aarhus 1975. Exam.pæd. 1997. Oversætter ved EU kommissionen. 1977 adjunkt og senere lektor uden forskningspligt i tysk ved Odense Universitet. Siden 1987 censor ved de erhvervsprøvede studier ved HHÅ og HHS.

Dorthe Uldall, f.1954. Ph.d.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra august 2000. Cand.mag. i historie/engelsk fra Aarhus Universitet 1983, suppleringsuddannelse i forvaltning fra Københavns Universitet 1989, sidefag i psykologi fra Aalborg Universitet 1993. Undervist som adjunkt på Rosborg Gymnasium Vejle, Vejle VUC og som adjunkt og lektor ved Esbjerg Gymnasium med HF-kursus. Forsøgsprojekter i projektpædagogik og IKT-pædagogik støttet af UVM og Ribe Amt. Ansættelser ved Arbejdsmarkedsnævnet i Ribe Amt (1987-93), Vejle Bredbånd (1986) og Esbjerg Bredbånd (1988-89). Fortælleværksted ved Byhistorisk Arkiv og interview af kvinder i fiskeindustrien i forbindelse med »Esepiger«, et projekt støttet af den tværministerielle pulje (1990). Publikationer: Festskrift for Vejle Kommunale El-værk, 1984 og Arbejderbevægelsen i Tanzania, 1985.